

Βιβλιοπαρουσίασις

Rodney Stark

Η εξάπλωση του Χριστιανισμού

Η κυριαρχία μιᾶς νέας θρησκείας
Κοινωνιολογική και δημογραφική ἄποψη
γιὰ τὸ πῶς ἐπιτυγχάνεται
ἢ μεταστροφή τῶν ἀνθρώπων

Μετάφραση Μαρία Λουκᾶ
ἐκδόσεις ΑΡΤΟΣ ΖΩΗΣ, Ἀθήνα 2005, σελ. 356.

Ἡ μελέτη τοῦ Ρόντνεϊ Στάρκ θέτει ἐξαρχῆς ἓνα θεμελιῶδες ἐρώτημα: πῶς ἦταν δυνατόν ἓνα μικρὸ καὶ ἄσημο μεσσιανικὸ κίνημα, ὅπως ἐκείνο τοῦ Χριστιανισμοῦ νὰ γίνεи ἡ κυρίαρχη πίστη καὶ ἐπίσημη θρησκεία τοῦ δυτικοῦ κόσμου;

Ὁ Χριστιανισμὸς ἐκδηλώθηκε στὰ ἀπομακρυσμένα ἄκρα τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας τὴν κρίσιμη χρονικὴ περίοδο πὺ προηγῆθηκε τῆς προσδευτικῆς καὶ διαβλεπόμενης πτώσης της. Οἱ λόγοι πὺ συνετέλεσαν στὴν ἐντυπωσιακὴ αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Χριστιανῶν εἶναι πολλοί, καὶ ἀρκετοὶ ἀπὸ αὐτοὺς παραμένουν ἀκόμη καὶ σήμερα ἀδιευκρίνιστοι.

Ὁ συγγραφέας, Καθηγητῆς τῆς Συγκριτικῆς Θρησκευολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Washington καὶ ἀπὸ τὸ 2004 τῶν Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν στὸ Πανεπιστήμιο Baylor, προσεγγίζει τὸ θέμα ἀπὸ ἄποψη κοινωνιολογικὴ καὶ δημογραφικὴ, κάνοντας μιὰ ἀνασκόπηση τῆς κοινωνιολογικῆς γνώσης ὅσον ἀφορᾶ τὶς παραμέτρους, οἱ ὅποιες ἐπηρεάζουν τὴ μεταστροφή τῶν ἀνθρώπων σὲ καινούργιες θρησκείες.

Τὸ βιβλίον διαιρεῖται σὲ δέκα κεφάλαια· λίγα σχετικά, ἂν λάβουμε ὑπόψη τὴν πυκνότητα καὶ τὸν ὄγκο τῶν πληροφοριῶν, οἱ ὁποῖες περιέχονται σ' αὐτά, στὰ ὅποια ὁ συγγραφέας ἀποπειρᾶται νὰ προσεγγίσει σφαιρικὰ τὸ ἀντικείμενο τῆς ἔρευνάς του.

Ἀναφέρω ἐνδεικτικὰ: Προσηλυτισμὸς καὶ ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ, Ἡ ταξικὴ βάση τοῦ πρώϊμου Χριστιανισμοῦ, Ἐπιδημίες, δίκτυα καὶ μεταστροφή, Ὁ ρόλος τῶν γυναικῶν στὴ Χριστιανικὴ ἐξάπλωση, Οἱ μάρτυρες, ἡ θυσία ὡς ὀρθολογικὴ ἐπιλογή.

Τὸ πλῆθος τῶν ἀναφορῶν σὲ ἱστορικὲς καὶ κοινωνιολογικὲς ἐργασίες καὶ ἡ πλουσιότατη βιβλιογραφία ἀποτελοῦν γιὰ τὸν ἀναγνώστη πού ἐπιθυμεῖ νὰ ἐμβαθύνει τὴ μελέτη του, ἕνα πολύτιμο γνωστικὸ ὄπλοστάσιον. Τὰ κεφάλαια συνδέονται μεταξὺ τους μὲ μιὰ λογικὴ ἀλληλουχία, ὀδηγώντας μ' αὐτὸν τὸν τρόπο σὲ ἀσφαλῆ συμπεράσματα.

Παραδείγματος χάρις, στὸ κεφάλαιο Ἐπιδημίες, Δίκτυα καὶ Μεταστροφή, ὁ Στάρκ τονίζει τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς καινούργιου κοινωνικοῦ κώδικα πού συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν Χριστιανικὴ Ἰουδαία: Τὸ φαινόμενο νὰ μὴν ἀπομακρύνονται οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ ὅσους ἔπασχαν ἀπὸ λοιμώδη νοσήματα, ἀλλὰ ἀντίθετα, νὰ προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τους, ὑπῆρξε ἕνας παράγοντας ἔλξης ἀλλοπίστων καὶ ἐνδυνάμωνε τὸ κῦρος τῆς νέας Ἰουδαίας.

Ἐπίσης, τὸ καινοφανὲς γιὰ τὰ δεδομένα τῆς εἰδωλολατρικῆς Ἰουδαίας «κήρυγμα» τῆς ἀγάπης πρὸς ὅλους, θέση πράγματι ἐπαναστατικὴ γιὰ τὴν ἐποχὴ, λειτούργησε θετικά, δεδομένου ὅτι οἱ ἐπιδημίες ξεκληρίζαν τὸν πληθυσμὸ καὶ οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα (ὑποτίμηση τῆς θέσης τῶν γυναικῶν, ἐλευθερία στὶς ἀμβλώσεις, ἀποδοχὴ τῆς παιδοκτονίας), διένυαν μεγάλη κρίση.

«Οἱ ἐθνικοὶ καὶ Χριστιανοὶ συγγραφεῖς ὁμόφωνα διατείνονται ὄχι μόνον ὅτι οἱ χριστιανικὲς Γραφὲς τόνιζαν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν φιλανθρωπία, ὡς κύρια καθήκοντα τῆς πίστεως, ἀλλὰ ὅτι αὐτὲς στηρίζονταν στὴν καθημερινὴ συμπεριφορά». Καὶ παρακάτω προτείνει τὴν ἀνάγνωση τοῦ ἐδαφίου τοῦ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου (25, 35-40) σὰν νὰ διαβάζεται γιὰ πρώτη φορά, ὥστε νὰ κατανοήσουμε, ὅτι ἀκόμη καὶ σήμερον, κάτω ἀπὸ τὶς συνθηκὰς πού διαμόρφωσαν τὴ δομὴ τῶν σύγχρονων κοινωνιῶν ἀποτελεῖ ἕνα ἠθικὸ κανόνα, ὁ ὁποῖος ἀνεξάρτη-

τα ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ πρακτικὴ, παραμένει πολὺ δύσκολο νὰ ἐφαρμοστεῖ. «Γιατὶ ἤμουν πεινασμένος καὶ μοῦ δώσατε νὰ φάω, ἤμουν διψασμένος καὶ μοῦ δώσατε νὰ πιῶ, ἤμουν ξένος καὶ με περιμαζέψατε, ἤμουν γυμνὸς καὶ με ντύσατε, ἤμουν ἄρρωστος καὶ με ἐπισκεφθήκατε, ἤμουν στὴ φυλακὴ καὶ ἤρθατε σὲ μένα...».

Ἡ παρουσία τῆς χριστιανῆς γυναίκας διαδραμάτισε σημαντικὸ ρόλο στὴ διάδοση τῆς νέας θρησκείας. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἡ θέση τῆς ὡς φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ προσώπου ἀναβαθμίστηκε, ἡ ὑπαρξὴ τῆς ταυτίστηκε ὄχι μόνο με τὴν προσφορὰ σὲ ἀνθρώπινο ἐπίπεδο, ἀλλὰ καὶ ὡς παράγοντας, πὺν γκρεμίζοντας τὴ σεξιστικὴ προκατάληψη, συνετέλεσε κατ' ἀρχὴν στὴν ἐξάπλωση τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας. Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι στὶς ἑλληνικὲς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου ἡ νέα πίστη διαδόθηκε με ἐντυπωσιακὴ ταχύτητα, ἡ Ἐκκλησία ἀποτελώντας τὴν ἀρχικὴ κοινωνικὴ δομὴ ἐπηρέασε τίς καθημερινὲς συνήθειες καὶ τὰ ἥθη. **Οἱ γυναῖκες ἀναλαμβάνοντας σημαντικὲς πρωτοβουλίες καὶ ἔχοντας ἔντονη κοινωνικὴ δράση, ἔγιναν οὐσιαστικὰ οἱ ἀρχηγοὶ τῆς οἰκογένειας ἐλκύοντας με τὸ παράδειγμα τῆς ζωῆς τους στὸν Χριστιανισμό ὄχι μόνον τὰ μέλη τῆς εὐρύτερης οἰκογένειάς τους, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἔθνικούς.**

Βερονίκης Δαλακούρα